

STRAŠNA UJMA PRED 70 LETI

Niti sledu ni bilo, kje so stale hiše

Letos je leto treh obletnic, povezanih s hudourničarstvom na Slovenskem. 5. junija je minilo 110 let, ko je Ministrstvo za zemljedelstvo Avstro-Ogrske izdalo odločbo o ustanovitvi Gozdnotehničnega oddelka za urejanje hudournikov, preteklo je 40 let od hude ujme, ki je prizadela Celjsko kotlino in pospešila reševanje tamkajšnjih vodarskih težav (I. dan slovenskih vodarjev), tretja obletnica pa je z ozemlja naše in sosednje škofje-loške občine.

Katastrofa, ki je prizadela Polhograjske Dolomite 8. avgusta 1924 po 21 uri, ko je nastal vihar posebno v Selanskem vrhu, (oblak se je utrgal), je dala naslednji žalostni rezultat. Zaradi narasle vode sta umrla Jožef Peckaj (Maček) iz Setnice h. št. 14, star 66 let in njegov pastir Jožef Kozjak. Voda ju je nesla dober kilometer daleč.

V Mačkovem grabnu pa je vzelo Škrabovo žago, Jelovčnikov in Mačkov mlin, Škrabov, Mačkov in Kobilcov hlev, Mešnikovo hišo v celoti in Turnšerjevo do strehe ter Urhivčevno, ki jo je do polovice zasulo kljub temu, da je stala 20 m nad strugo. V Mali Božni je voda zasula vse polje. Pri Petachu je vzelo hišo, vezan kozolec, 4 štante in vodno žago na turbino. Pri njegovemu sosedu Gubnarju pa mlin. Vse te stvari je, razen hiše, vzelo tako čisto, da niti sledu ni bilo, kje so stale. Živine je bilo 15 glav mrtve in 16 ovac ter 1 osel. Pri Mačku in Kobilci je bila vsa živina mrtva ter ovce pri Gornjem Gabršniku. Po površni oceni je bilo škode za 3 milijone dinarjev. To pa so le podatki za ozemlje naše občine, saj je bilo skupaj v tej naravni katastrofi mrtvih kar devetnajst ljudi.

STANISLAV JESENOVEC

Mačkov graben po neurju 8. avgusta 1924. leta (Foto: dipl. inž. Alojzij Štrancar)

Medvedi z ovratnico

Nič kaj nemogočega ni, če boste v gozdovih okoli Vrhnike, Postojne, pa tudi v Krimskem pogorju opazili medveda z belo ovratnico. Ne, ni ušel iz živalskega vrta ali cirkusa!

Ze lanko pomlad je mednarodna ekipa raziskovalcev (biologov in gozdarjev) iz Avstrije in Slovenije pričela z več let trajajočo raziskovalno nalogo o ekologiji in varstvu rjavega medveda v Sloveniji. Gre torej za mednarodni partnerski projekt, pri katerem sodelujejo Dunajska univerza, Inštitut za gozdarstvo Slovenije, Organizacija za ekologijo iz Münchna (Nemčija) in Lovska zveza Slovenije.

Za center proučevanja in odlov rjavih medvedov so si izbrali široko okolico Ljubljanskega Vrha nad Vrhniko (GL Ljubljanski Vrh), saj predstavlja to območje del selitvenega koridorja medvedov na poti k Alpam in naprej v SZ Evropo. Tu je tudi izrazito izražena problematika prehajanja medvedov preko avtoceste Ljubljana - Razdrto (leta 1992 kar pet naletov vozil na medveda!), ki je resna ovira na njihovi selitveni poti.

Raziskovalci so do konca letošnjega maja odločili in opremili z radijskimi oddajniki 6 slovenskih medvedov v širši okolici Ljubljanskega Vrha. Odlov medveda za potrebe raziskav je tako končan. S posebnimi zankami so jih ulovili žive na njihovih stečinah in na krmiščih, jih uspavali, stehali, jim odvzeli vzorec krvi in zob za določitev starosti, jim namestili belo ovratnico z vgrajenim radiooddajnikom in ušesno znamkico ter jih nato takoj spustili nazaj v naravo. Po tem protokolu ostane za raziskovalce najpomembnejša oprema radiooddajnik na medvedu, s pomočjo katerega bodo spremljali gibanje vsakega medveda 2-3 leta, ko ovratnica z živali odpade sama. Metoda spremljanja medveda s pomočjo radijskih valov se imenuje telemetrična metoda. Ovratnica za odraslega medveda je težka 800 g, za mlajše pa manj in ne predstavlja kakšnega večjega motečega dejavnika.

Vseh 6 označenih medvedov ima tudi svoje ime. Že lani je bila na Ljubljanskem Vrhu kot prva ujeta in označena 40 kg težka medvedka Jana, ki se je krajši čas zadrževala v okolici Borovnice, nato prečkala avtocesto (!) in se nato dolgo časa zadrževala v njeni bližini, se nato napotila v smeri Logatca in Kališ, kjer je prežive-

la tudi zimo. Konec letošnjega marca in v aprilu pa so odločili in označili še pet medvedov: Petka je 85 kg težka, 8-10 let stara medvedka, odlovljena tudi v GL Ljubljanski Vrh; Čljo (ime sta oba medveda dobila po pokrovitelju akcije avtomobilski tovarni Renault) je 35 kg težak medvedji samec v 2. letu življenja, označen prav tako na območju Ljubljanskega Vrha; Janez M. je že kar častitljivo velik, 118 kg težak in 4-5 let star medvedji samec, ki je bil odlovljen v lovišču LD Hotedrišica; Miško je tudi večji, 155 kg težak in 6 do 10 let star samec iz Ljubljanskega Vrha; in nazadnje je bila ujeta prav tu tudi Ančka, 73 kg težka, 8-10 let stara medvedka.

S telemetričnim spremljanjem (s pomočjo avta in antene) so ugotovili, da 2 medveda živita na zahodnem delu avtoceste Ljubljana-Razdrto, štirje pa na vzhodnem delu. Vseh šest označenih medvedov se trenutno giblje po skoraj 800 km² (20x40 km) od Nanosa na jugozahodu, Vrhnike na severu in vse do hriba Mačkovec (lovišče LD Mokrc) v Krimskem pogorju (jugovzhod). Po izpustitvi medvedov so se raziskovalci še nekajkrat srečali s Čljo. S pomočjo telemetrične metode so tudi ugotovili, da sta se Ančka in Miško 14 dni družila in po tem sklepali, da sta se sparila, ter da lahko ob Ančki naslednjo pomlad pričakujemo naraščaj.

Skratka, s pomočjo 6 označenih slovenskih rjavih medvedov bodo skušali v naslednjih dveh letih raziskovalci ugotoviti, kakšen tip gozdnih združb jim ustreza, kje se gibljejo in kje želijo prečkati avtocesto. Ne čudite se, odkod tudi beli pesek, s katerim bodo raziskovalci prekrili nadvoz in podhode čez (pod) avtocesto Ljubljana-Unc. Na pesku bodo vsako jutro čitali sledove divjadi in ugotavljali, koliko jih sploh uporabljajo.

Pri odlovu so veliko pomagali člani LD Logatec, LD Borovnica, LD Rakek, LD Planina in LD Hotedrišica, veliko delo in prijazen pa so opravili tudi starešine in vojniki radarskega centra na Ljubljanskem Vrhu. Slovenska javnost je bila z akcijo seznanjena preko dveh novinarskih konferenc (marca in maja letos) v gostišču Na Klancu v Medvodah, ki je tudi prispevalo svoj delež pri pokroviteljstvu tega mednarodnega znanstvenega partnerskega projekta.

BORIS LESKOVIC

40 let LD Horjul

Horjulski lovci se že pripravljajo na svoj letošnji veliki jubilej - 40-letnico njihove lovske družine. Osrednja slovesnost, na kateri bodo podelili tudi priznanja najzaslužnejšim članom, bo potekala pri lovski koči družine v Pečovju nad Zaklancem. Jubilej je našel horjulsko LD prav v času, ko se pripravlja nov zakon o lovu.

»Ta bo krojil nadaljnji razvoj naše lovske družine. Zdaj je takorekoč naš edini dohodek lovski turizem, predvsem italijanski lovci, ki že nekaj let redno prihajajo loviti k nam. Seveda lahko uplenijo le tisto, kar smo določili za odstrel,« nam je povedal predsednik LD Horjul Avgust Šabjan.

Lovišče horjulskih lovcev pa po mnenju njihovega predsednika zadnja leta postaja vse skromnejše.

»Največ imamo srnjadi, pa še tu je stalež upadel, tako da smo morali zmanjšati odstrel. V glavnem le bolešno in slabotno divjad. Stalež zajcev se le počasi obnavlja, divji prašiči pa so v glavnem potepuški, ne zadržujejo se red-

no pri nas. Pernata divjad pa je, kot je znano, vsa zaščitena. Divjega petelina, na primer, še imamo v lovišču, a je seveda zaščiteno. Konec maja lovci hodimo poslušat njegovo ženitveno petje. Zaradi stekline smo pred tremi leti precej povečali odstrel lisice s tem, da smo dajali lovcom premije (za uspešen odstrel) kar iz lastnih sredstev. Pripravljamo pa tudi akcije nastavljanja vakcin. Eno smo pripravili že letos spomladi, drugo pa bomo jeseni. Tudi letos smo zabeležili nekaj primerov stekline (pri lisicah), toda manj kot v prejšnjih letih,« meni Avgust Šabjan in dodaja, da se lovci LD Horjul ukvarjajo z lovom izključno ljubiteljsko.

Lovska družina Horjul ta hip šteje 46 rednih članov in 2 častna člana (Karol Pišek in Rudolf Hribernik-Svarun). Karol Pišek je hkrati tudi edini še živeči ustanovni član. V zadnjem času je imela družina še največ dela s postavitvijo brunarice pri njeni lovski koči, obnovili pa bodo tudi vse stare lovske preže, povsem dotrajane pa obnovili.

B. VRHOVEC

10 let vrtičarske univerze in društva Emona vrtiček

Že leta 1984 so ljubljanski vrtičkarji združeni v Društvo Emona vrtiček na območju občine Vič-Rudnik točneje ob Cesti dveh cesarjev, prevzeli v 20 letni zakup zemljišča, ki so bila neuporabna za kakršnokoli pridelovanje, saj je bil to teren, kamor so odvažali ostanke porušenihiš, ko se je širila Tržaška cesta, kakor tudi druge odpadke. Pridne roke vrtičkarjev so tekom let iz povsem neuporabnih zemljišč, ki jih nobena državna institucija ni bila zmožna sanirati, naredili vzorne vrtičke. S svojim pridnim delom so očistili 15 ha zmočvirjenega barjanskega terena, ogromna divja odlagališča odpadkov ter teren lepo razparcelirali in danes se ob Poti na Rakovo jelšo že preko 300 ljubljanskih družin na svojih vrtičkih družji, si pomagata ter prideluje zdravo zelenjavo in jagodičevje zase in za prijatelje.

Vendar pa se predsednik vrtičkarjev Pavle Šegula ni zadovoljil samo s tem, da je omogočil velikemu številu družin samooskrbo z zelenjavo itd., temveč je že takoj leta 1984 nadaljeval delo, ki ga je začel po drugi svetovni vojni, ko je ustanovil vrtičkarsko združenje MALA GOSPODARSTVA. Ustanovil je namreč VRTIČKARSKO UNIVERZO, kjer je s pomočjo raznih strokovnjakov začel učiti ljudi širom vse Slovenije ter na Hrvaškem in v slovensko govorečem predelu Italije, pridelovati biološko zelenjavo itd. brez strupenih kemičnih zaščitnih in gnojilnih sredstev. Pavel Šegula je tudi začel izdajati interni glasnik Vrtičkarji, kjer so ne le člani društva, temveč tudi drugi, lahko dobili vse napotke in navodila kako naj ravnajo z zemljo in rastlinami. Delo Vrtičkarske univerze se je tekom desetletja razvilo že v malo založniško dejavnost. Vrsto let že izdaja **setveno saditveni stenski biokoleadar** v petih barvah, ki najbolj nazorno prikazuje, kateri dnevi v tekočem letu so najprimernejši za pridelovanje raznih vrst rastlin. Pavle Šegula je ta svoj biokoleadar razvil več desetletij ter ga najprej na ciklostil razmnožil kot risbo z znaki širil med vrtičkarji, znanci in prijatelji, ki so mu s svojimi poskusi na vrtičkih potrjevali, da so njegovi izračuni pravilni. Danes je biokoleadar poznan že v več evropskih državah ter avtorsko zaščiteno, saj je Pavel Šegula edini na svetu razvil to vrsto grafičnega prikaza vplivov kozmičnih sevanj na rastlinstvo.

VIŠKI GASILCI

Tekmovanje v gasilskih veščinah

V ObGZ Vič smo organizirali tekmovanje članic, članov, veterank in veteranov. To tekmovanje spada med redno vsakoletno urjenje in usposabljanje članstva. Na tem tekmovanju je sodelovalo 55 ekip iz vseh sektorjev naše zveze. Tekmovali so v naslednjih disciplinah: člani in članice so morali obvladovati redovne vaje, polaganje cevovoda na 105 m in izvesti mokro vajo z motorno brizgalno z zbijanjem tarče. Veterani in veteranke pa so se pomerili v redovnih vajah, izvesti so morali vajo s hidrantnim nastavkom suha izvedba in polaganje cevovoda. Tekmovalci oziroma ekipe so se za ta nastop dobro pripravili, tako da je bila borba med ekipami ostra in izenačena in da so bili rezultati med prvimi zelo blizu skupaj. Doseženi rezultati po kategorijah so:

pri članih A kategorije je prvo mesto dosegla ekipa Škofljice,
pri članih B kategorije je prvo mesto dosegla ekipa Šentjošt,
pri članicah A kategorije je prvo mesto dosegla ekipa Škofljica
pri članicah B kategorije je prvo mesto dosegla ekipa Žažar,

pri veteranih je prvo mesto dosegla ekipa Vnanje Gorice
pri veterankah pa je prvo mesto dosegla ekipa Trnovo.

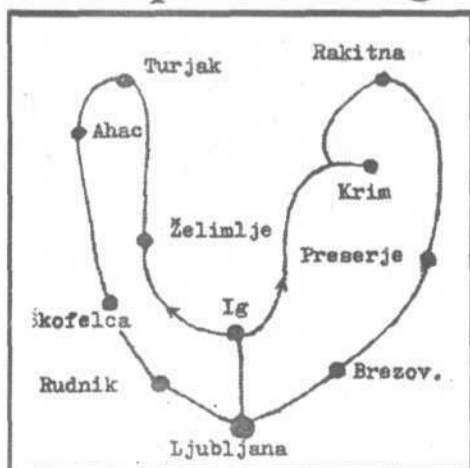
Tekmovanje je bilo organizirano pri GD Ig, kateri je poskrbel za pripravo orodja, prostora in ostalih dejavnosti, ki sodijo k taki prireditvi.

Sodniški zbor je bil sestavljen iz naše zveze, saj je lani opravilo 37 članov sodniški izpit. Komisije za sojenje so postavili na štabu operative. Upoštevali so, da komisije niso bile sestavljene samo iz mlajših sodnikov - novih, ampak da so bile mešane, iz razloga, da se praktične izkušnje starejših prenašajo na mlajše. Sodniški zbor je svoje delo opravil dokaj korektno in manjši spodsrljaji so se reševali na licu mesta. Tudi katere organizacijske napake, katere so se pojavile, niso bistveno vplivale na potek tekmovanja, vendar pa bo treba pri organiziranju naslednjega tekmovanja to upoštevati.

Na tem tekmovanju je sodelovalo preko 700 članov naše gasilske organizacije, ki so s samodisciplino na prireditvi prispevali k uspešnemu zaključku tekmovanja.

DUŠAN ČERTANEC

Dve lepi smeri za gorske kolesarje

Bolje rečeno zelo lepi, da malo takih v vsej širni ljubljanski okolici. Prva smer: Ljubljana, Ig, Iska, Gornji Ig, Krim, Rakična, Preserje, Podpeč, Brezovica, Ljubljana.

Druga: Ljubljana, Ig, Studenec, Želimlje, Turjak, Pijava Gorica, Škofelca, Ljubljana. Seveda gre v obeh primerih tudi v obratni smeri, toda navedena je bolj kolesarska.

Če se preveč ne mudi in če ne grozijo temni oblaki, je med potjo na ogled polno zgodovinskih in naravnih lepot. Nekaj teh: soteska Iske, vrh Krma, s širnimi razgledom in planinsko kočjo, rakičniško jezero, ponikve in kraški bruh pod Preserjem, pa še kaj.

Na drugi poti: jezera v Dragi, Želimlje, kjer je nastala povest Pod svobodnim soncem, turjaški grad, na pokopališču pa srce nekoga Auersperga v stekleni posodi, vrh Ahaca s pogledom na ljubljansko in grospejsko dolino in seveda cerkev, posvečena istoimenskemu zavetniku, obdana z ostanke ilirskih okopov.

Ker gorski kolesarji ne marajo asfalta in betona, sta obe progi kot nalašč za njih, ker je velik del poti nasut z gramozom in zato pripraven za skakanje s kamna na kamen. No, pa tudi gostilne si sledijo lepo po vrsti, zato ni treba zdihovati: tako sem žejen, da kar iskre plijem!

S. M.